

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Юлія Смолянко

Чернігівський національний

педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка

Науковий керівник – докт. пед. н., проф. Стрілець С.І.

Поширення нових інформаційно-комунікаційних технологій та поява глобальної інформаційної мережі Інтернет зумовили зміну традиційної моделі навчання. Відповідно у вищій педагогічній школі уможливився розвиток нового напрямку в освіті – дистанційного навчання, що ґрунтується на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях, суб'єкти та об'єкти освіти яких безпосередньо беруть участь у навчальному процесі, знаходячись на часовій або просторовій віддалі.

Розвиток дистанційної освіти знайшов відображення на законодавчому рівні, зокрема в указі Президента «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2000), Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні (2000), Наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» (2013), Законі України «Про вищу освіту» (2014).

Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчує, що проблеми впровадження дистанційного навчання, зокрема у навчальну діяльність студентів вищих навчальних закладів, широко висвітлено у роботах вітчизняних та зарубіжних дослідників. Вагомим внеском у визначення концептуальних педагогічних положень дистанційного навчання є погляди й ідеї В. Кухаренка, В. Лугового, В. Олійника, Н. Сиротенко, Б. Шуневича, Ст. Віллера, П. Стефаненка; до проблеми інформаційно-програмного забезпечення дистанційної освіти відображено у дослідженнях Г. Козлакової, О. Спіріна.

Проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів висвітлено у працях Н. Бібік, Л. Коваль, О. Пометун, О. Савченко, С. Стрілець, Л. Хомич, І. Шапошнікової та ін.; особливості формування творчої особистості вчителя в інформаційному суспільстві досліджували В. Бондар, І. Зязюн, Н. Ничкало, С. Сисоєва; підвищення ефективності навчання з використанням інформаційних технологій та формування комп'ютерної грамотності – В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, Є. Полат, А. Хуторський; методичні та технологічні аспекти дистанційного навчання – А. Андреева, Д. Богданова, В. Макарова.

У сучасних умовах інформаційного суспільства очевидною стала потреба у підготовці нових фахівців, які були б здатні використовувати інформаційно-комунікаційні технології під час навчання та в майбутній професійній діяльності, для самовдосконалення, самореалізації, самоосвіти та подальшого професійного зростання.

У цьому контексті особливої актуальності набуває проблема удосконалення якості професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи згідно з вимогами сучасного суспільства та потребою суспільства в розвитку дистанційного навчання, яке сприятиме формуванню в майбутніх учителів початкової школи професійної компетентності.

Відповідно передумовами розвитку дистанційного навчання є:

- бурхливий розвиток інформаційних технологій;
- поступове і неперервне зниження вартості послуг на підключення та використання глобальної мережі Internet, її ресурсів та сервісів;
- суттєве поглиблення процесів упровадження інформаційних технологій в освітню практику;
- значне поширення засобів комп'ютерної техніки серед населення [1, с. 295].

Сутність даної форми навчання відображена у Положенні про дистанційне навчання: «Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів

пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [2, с.2].

Постає дистанційне навчання як особлива педагогічна технологія XXI ст., що базується на відкритому навчанні з використанням широкого спектра традиційних і новітніх інформаційних технологій та їхніх технічних засобів, які застосовуються для доставки структурованого навчального матеріалу, який представлений в електронному вигляді, його самостійного опрацювання та вивчення, діалогового обміну між викладачем і тим, хто навчається в інформаційному просторі.

Дистанційне навчання може використовуватися як форма, так і технологія навчання (e-learning). В таких умовах відсутня проблема переоцінки ролі студента у навчальному процесі, адже технології електронного навчання застосовуються як допоміжний засіб в рамках звичної системи взаємодії «викладач-студент». Вона вимагає необхідного запасу знань, які неможливо одержати, не володіючи інформаційно-комунікаційними технологіями. Студенти повинні сформувані необхідні вміння й навички їх використання в навчально-пізнавальній та майбутній професійній діяльності. В основі навчальної діяльності лежить розвиток пізнавальних навичок, умінь самостійно конструювати свої знання, орієнтуватись в інформаційному просторі, розвиток критичного і творчого мислення, уміння не тільки побачити і формувати проблему, але й знаходити шляхи її раціонального вирішення [3].

Необхідно підкреслити, що сучасна система вищої освіти зорієнтована перш за все на професійну компетентність майбутнього фахівця. Під професійною компетентністю вчителя розуміють сукупність його особистісних якостей, професійних знань, умінь, загальної культури та методичної майстерності, оскільки компетентність проявляється в діяльності людини, але виконання дій неможливо без сукупності знань, що визначають можливість

свідомого вибору операцій для досягнення мети конкретної дії й правильного здійснення цієї дії.

Слід зауважити, що у науці не існує однозначного підходу до визначення понять «компетентність», «професійна компетентність». Загалом науковий аналіз проблеми професійної компетентності вчителя дозволяє представити її як багатоаспектну. Узагальнюючи вищесказане, можна стверджувати, що професійна компетентність є складним особистісним, професійним та інтелектуальним утворенням, яке формується в процесі професійної підготовки, проявляється, вдосконалюється в професійній діяльності; є інтегрованою єдністю знань, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності та досвіду, що передбачає не лише володіння необхідними практичними вміннями й техніками, а й наявністю в фахівця розвинутого поля професійних сенсів – відповідного сприйняття цілей, цінностей, змісту та особливостей цієї діяльності, що зумовлюють творчий характер майбутньої професійної діяльності [4].

Науковими працівниками постійно розробляються й вдосконалюються ключові складові професійної компетентності вчителів, тому ефективність процесу формування професійної компетентності майбутнього вчителя в системі ступеневої підготовки залежатиме від повноти реалізації усіх його складових. Адже це поняття динамічне, багатогранне й багатоаспектне, зміст та структура якого може видозмінюватися, коригуватися у зв'язку зі стрімким розвитком науки й практики.

Однак на сьогодні не розроблена і науково не обґрунтована методика формування професійної компетентності учителів початкової школи в умовах дистанційного навчання. Саме гармонійне поєднання в процесі навчання технологій дистанційного навчання та формування професійної компетентності студентів до їх реалізації сприятиме підвищенню рівня ефективності навчання в освітньому процесі. Інформаційна культура майбутнього вчителя стає професійно важливою якістю, складовою частиною його загальної професійної культури, тому у вищому навчальному закладі дистанційне навчання є не лише

новою технологією, але й об'єктом вивчення та застосування в навчальному процесі студентів у циклі дисциплін професійної спрямованості.

Література

1. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної освіти / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. – К : «Освіта України». – 2006. – 390 с.
2. Наказ Міністерства освіти і науки України, від 01 червня 2013 року № 660 «Про внесення змін до Положення про дистанційне навчання». [електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0910-13>
3. Стрілець С.І. Інновації у вищій педагогічній освіті: теорія і практика. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / С.І. Стрілець. – Чернігів : ФОП Лозовий В.М., 2013. – 508 с.
4. Сучасна парадигма формування професіоналізму майбутніх фахівців: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., 20-21 квітня 2011 р. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний ун-т імені Григорія Сковороди» [наук. ред. В.П. Коцур, Д.С. Мазоха]. – К. : Міленіум – 2011. – 216 с.